

RECENZE

Kubeš Vladimír. ... a chtěl bych to všechno znovu: filozofické vypořádání s pesimistickým světovým názorem. 2., doplněné a upravené vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2022, 293 s.

Před nedávnem vyšlo nové vydání autobiografie jedné z nejvýznamnějších osobností v dějinách Právnické fakulty Masarykovy univerzity – profesora občanského práva a právní filozofie *Vladimíra Kubeše*. Životní příběh tohoto brněnského (královopolského) rodáka fascinuje i 34 let po jeho smrti a lze na něm mimo jiné sledovat pohnuté dějiny našeho státu i neklidná období provázající jeho *alma mater*.

Kubešovy paměti byly poprvé vydány v roce 1994, avšak rukopis nebyl tehdy publikován v celém rozsahu, protože došlo k vynechání pasáží týkajících se *Kubešova* vztahu s česko-rakouským právním filozofem *Otou Weinbergerem*, jenž v té době spolupracoval s brněnskou právnickou fakultou a později obdržel na Masarykově univerzitě čestný doktorát. Z toho důvodu dnes vychází poprvé celá, nezkrácená verze *Kubešových* pamětí čerpající z jeho původního rukopisu, se kterým se může nyní seznámit široká veřejnost. *Kubeš* své paměti psal od začátku osmdesátých let minulého století a dokončil je v roce 1986, dva roky před svou smrtí. První vydání *Kubešových* pamětí bylo na stránkách *Právnicka* recenzováno v roce 1996 (roč. CXXXIV, s. 185 a násl.).

Jelikož by se životní osudy *Vladimíra Kubeše* daly označit za pohnuté a neuvěřitelně zajímavé, považuji za důležité je v následujících řádcích více přiblížit. Kniha začíná vzpomínkami autora na dětství. *Kubeš* byl synem významného a oblíbeného brněnského lékaře, na kterého s velkou láskou vzpomínal. Díky dobře situovanému rodinnému prostředí měl možnost v meziválečném období vystudovat práva na brněnské právnické fakultě a absolvovat studijní pobyty na univerzitách v Paříži, Berlíně či Heidelbergu. Po ukončení studia nastoupil na Krajský soud v Brně a později na finanční prokuraturu. Zároveň se věnoval pedagogické činnosti a velmi intenzivně také vědecky pracoval, jako ostatně po celý život. Již v roce 1938 byl navržen za profesora občanského práva, jímž se z důvodu následného uzavření českých vysokých škol stal až po válce. Během nacistické okupace byl coby jeden z činovníků Sokola zařazen na seznam lidí, které gestapo zamýšlelo popravit, byl však naštěstí včas varován a této popravě unikl.

Za zmínku stojí v knize uvedené *Kubešovy* osobní vzpomínky na norimberský proces, jehož byl očitým svědkem a jako reprezentant brněnských vysokých škol v rámci československé komise se jej zúčastnil. *Kubeš* vstoupil po válce do Československé strany národně socialistické a byl jedním z expertů, kteří se podíleli na práci na nové ústavě. Události z února 1948 stály v cestě další akademické dráze *profesora Kubeše*, který se krátce předtím stal děkanem brněnské právnické fakulty. Již na konci února 1948 mu (jakož i dalším významným předválečným učitelům v čele s *Františkem Weyrem*) bylo akčním výbohem zakázáno přednášet a zkoušet, „*ba ani nesměli vstoupit na půdu právnické fakulty*“. Dle vlastních slov se *Kubeš* následně obával, že dojde ke střetu studentů (protestujících proti jeho odvolání) s Lidovými milicemi, což by mohlo znamenat zbytečné krveprolití. Proto publikoval v denním tisku text podporující politiku komunistické strany a vládu *Klementa Gottwalda*.

Kubeš dále vzpomínal, jak byl na první výročí únorového puče zatčen nedaleko Chebu a obviněn z pokusu o nelegální překročení státních hranic. Státní soud mu vyměřil čtyřletý trest odnětí svobody, odvolací soud tento trest zvýšil na třináct let.

Další část publikace obsahuje popis těžko představitelných podmínek v komunistických kriminálech, zejména *Kubešův* život v Jáchymovských uranových dolech Svatopluk a Rovnost a příbramském táboře Mír. Fascinující je, že na svůj pobyt a náročnou práci v kriminálech vzpomínal veskrze pozitivně jako na místo, kde potkal spoustu přátel a mohl trávit hodně času na čerstvém vzduchu. Je obtížné odhadnout, zda byl s takovýmto osudem smířen, nebo až později při psaní svých memoárů negativní vzpomínky vytěsnil a psal jen o „*hezkyých chvílích*“. *Kubeš* byl však celoživotním optimistou a ve svých jiných pracích tuto skutečnost mnohokrát uváděl.

Po propuštění musel *Kubeš* následujících čtrnáct let pracovat nejprve jako dělník v těžkém průmyslu, později jako podnikový právník. V této době však nerezignoval na vědeckou práci a neúnavně psal „do šuplíku“. Na konci šedesátých let, v době částečného společenského uvolnění, byl plně rehabilitován, oba rozsudky, které ho poslaly do vězení, byly pro protizákonnost zrušeny. *Kubeš* se následně znovu mohl oficiálně věnovat akademické práci, přednášel právní filozofii na filozofické fakultě a začal se společensky a politicky angažovat například v Sokolu, v K 231 či v Československé straně socialistické, kde u spolustraníka, tehdejšího ministra spravedlnosti *Bohuslava Kučery*, vyjednával o znovuzřízení brněnské právnické fakulty. Na té se *Kubeš* stal v roce 1969 proděkanem pro vědu. Jeho přednášky vyvolávaly u studentů nebývale velký ohlas. Bohužel s příchodem normalizace byla proti *Kubešovi* spuštěna štvavá kampaň v denním tisku a byl opět (spolu s dalšími „nepohodlnými“ profesory) donucen k odchodu z fakulty a odchodu do předčasné penze. Toto období je v knize vhodně doplněno přetištěním originálních dokumentů, ze kterých je jasně patrné ideologické pozadí *Kubešova* propuštění z brněnské právnické fakulty.

V 70. letech bylo alespoň částečně umožněno *Vladimíru Kubešovi* publikovat a přednášet na univerzitách ve Vídni a Štýrském Hradci a zúčastňovat se některých zahraničních konferencí včetně Světového kongresu v USA (1975).

Kubeš byl velmi zapáleným vědeckým pracovníkem, jehož dílo dodnes zůstává nedoceněno. I přesto, že mu minulý režim neumožnil jeho díla publikovat (s výjimkou období politického uvolnění let 1968–1969), *Kubeš* neúnavně i při svých manuálních zaměstnáních vědecky pracoval. Mnoho jeho děl dosud nebylo vydáno, některá díla vyšla pouze v Rakousku a Německu v německém jazyce a u nás zůstávají dodnes neznámá. Z přetištěných dokumentů, jež kniha obsahuje, je rovněž zřetelné, s jak velkými jmény tehdejší rakouské právní vědy se *Kubeš* stýkal (zejména s *Alfredem Verdrossem*, *Hansem Klecaskym*, *Robertem Walterem* či *Günterem Winklerem*).

Kubeš byl výborným a studenty oceňovaným pedagogem. Není bez zajímavosti, že na základě *Kubešových* vzpomínek na studentská léta a následující pedagogickou činnost si čtenář může uvědomit, že studenti a jejich kantoři zažívají na (brněnské) právnické fakultě prakticky stejné radosti a strasti jako jejich kolegové před osmdesáti i více lety.

O *Kubešových* memoárech lze bezesporu uvést, že se opravdu velmi dobře čtou, což je zapříčiněno také tím, že se kniha skládá z 56 kapitol o délce zhruba tří stran. Kapitoly jsou chronologicky uspořádány od vzpomínek na dětství až po závěrečnou kapitolu shrnující hlavní myšlenky, které by autor rád předal budoucím generacím. Některé pasáže mohou působit až zábavně, zejména co se týče popisovaných milostných peripetií autora, v nichž lze pozorovat určitou mužskou ješitnost až vychloubačnost, která u čtenáře může vyvolat

jisté pochybnosti o autenticitě popisovaných událostí, což však neubírá nic na čtenářově zájmu.

Druhé vydání této knihy je nově doplněno řadou unikátních fotografií a dokumentů, včetně části trestního spisu z *Kubešova* vykonstruovaného procesu z pozůstalosti autora, jejímž správcem je editor publikace *Jaromír Tauchen*. Ten paměti doplnil předmluvou, krátkým životopisným medailonem *Vladimíra Kubeše* a osobním rejstříkem. Zároveň bylo provedeno řádné redakční zpracování odstraňující stylistické a gramatické chyby z prvního vydání. Tato kniha je kromě klasického fyzického vydání publikována také v režimu open access¹ na stránkách brněnské právnické fakulty, kde se s ní může každý seznámit a třeba se nechat inspirovat entusiasmem a pevnou vůlí předního brněnského právního vědce minulého století, k němuž byl osud (komunistický režim) mimořádně nespravedlivý až krutý. Tento velký muž si však přese všechna příkoří dokázal zachovat svůj optimistický náhled na svět.

Na závěr se hodí uvést chvályhodnou snahu brněnské právnické fakulty, kde právě probíhá úsilí o oživení odkazu *Vladimíra Kubeše* – v následujících třech letech budou péčí *Jaromíra Tauchena* vydána některá *Kubešova* dosud nepublikovaná díla. Zároveň zde byla zavedena nová ediční řada *Reminiscentia iuridica* v rámci *AUBI (Acta Universitatis Brunensis Iuridica)*, ve které budou publikovány paměti významných osobností spojených s brněnskou právnickou fakultou. Jako druhé v pořadí budou v brzké době vydány paměti *profesora Václava Chytila*, jejichž editorem je *Ladislav Voják*.

Milan Dobeš*

Tomášek Michal. Bilanční zpráva 60. Praha: Univerzita Karlova, 2023, 192 s.

Každého, kdo se zajímá o evropské právo, jistě potěší poslední publikace *Michala Tomáška*, kde soustředil desítky osobních příběhů, které zažil za bezmála třicet let své práce s evropským právem. Publikaci s názvem *Bilanční zpráva 60* vydala v únoru 2023 Právnická fakulta Univerzity Karlovy v nakladatelství Vodnář v knižní řadě *Memorabilia Iuridica* nákladem 300 kusů.

Michal Tomášek patří v oboru evropského práva k uznávaným osobnostem, a to jak u nás, tak i v zahraničí. Této oblasti se věnuje drtivou většinu svého profesního i badatelského života. Od roku 1998 pedagogicky působí na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, původně jako odborný asistent a později jako vedoucí katedry evropského práva. Je rovněž spojen s Ústavem státu a práva AV ČR, kde v letech 1989–1990 absolvoval pod vedením profesora *Viktora Knappa* postgraduální studium, po jehož skončení působil na

¹ Dostupné z: <<https://science.law.muni.cz/knihy/monografie/kubes-znovu.pdf>>.

* Mgr. Milan Dobeš, katedra dějin státu a práva, Právnická fakulta Masarykovy univerzity. E-mail: Milan.Dobes@law.muni.cz. Tento výstup vznikl na Masarykově univerzitě v rámci projektu: *Některé aspekty vybraných trestných činů narušujících občanské soužití v Československu mezi lety 1948–1989*, číslo MUNI/A/1303/2021 podpořeného z prostředků účelové podpory na specifický vysokoškolský výzkum, kterou poskytl MŠMT v roce 2022.